

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10-7.

Nr. Wilno, dnia 24 kwietnia 1935 r.-

1271.-

T r e ś ć n u m e r u:**I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.**

	Dział.	Str.
1. "Revue des deux Mondes" o szykowaniu się Niemiec do zagarnięcia Litwy.-	I.	1.
2. "Deutsche Allgemeine Ztg." o stosunkach litewsko-niemieckich.-	"	"
K r o n i k a .		
3. Pogotowie wojenne w Litwie.-	"	"
4. Demarche sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej u rządu litewskiego.-	"	"
5. Dokoła klauzuli litewskiej w umowie francusko-so-wieckiej.-	"	"
6. Wyjazd min. Lozoraitisa do Sztokholmu.-	"	"
7. Dementi w sprawie rzekomych zmian w poselstwie litew-skiem w Moskwie.-	"	2.
8. Przyjazd redaktora Singera do Kowna.-	"	"
9. Nominacje w M.S.Zagr.-	"	"
10. Przybycie angielskiego attaché wojskowego do Kowna.-	"	"
11. Wspólny pawilon państw bałtyckich na wystawie buda-peszańskiej.-	"	"
12. "Sekmadienis" o rzekomych propozycjach polskich w sprawie porozumienia polsko-litewskiego.-	"	"

**III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.****K r o n i k a .**

13. Z litewskiego Związku Ludowców.-	III.	"
14. Kandydatura Sidzikauskasa na stanowisko dyrektora D-tu Prasy.-	"	"
15. Jubileuszowy kongres Związku Atejtininków.-	"	3.
16. Zjazd odłamu Związku Ludowców.-	"	"
17. Ze Związku Wyzwolenia Wilna.-	"	"

**IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI
NARODOWYCH.**

18. T. Surwiłło o "benefisie lewicowej obłudy".-	IV.	"
19. "Liet. Žinios" o artykule p. T. Surwiłły.-	"	"

K r o n i k a .

20. Zesłanie prywatnego nauczyciela polskiego.-	"	4.
21. Konferencja prezesa "Pochodni" z ministrami Obrony Kraju i Oświaty.-	"	"
22. Konferencja pedagogiczna Związku Nauczycieli Szkół Polskich w Litwie.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.**K r o n i k a .**

23. Posiedzenie Sejmiku kłajpedzkiego.-	VII.	"
---	------	---

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Revue des deux Mondes" o szykowaniu się Niemiec do zagarnięcia Litwy. "Rytas" Nr.90 z 18.IV.1935 r. donosi, iż paryski "Revue des deux Mondes" w artykule p.t."Pretensje niemieckie do Kłajpedy", cytując "Boelkischer Beobachter", piszą:

"Musimy pamiętać, iż jednym z najkonieczniejszych warunków pertraktacji o pakt wschodni jest zakończenie arbitralnego i usprawiedliwionego regime'u, wprowadzonego przez Litwę w Kłajpedzie." "Gdybyśmy żyli w atmosferze porozumienia i pokoju, spór o Kraj Kłajpedzki możnaby rozstrzygnąć w razie rzekomego łamania statutu przez zwrócenie się do Ligi Narodów i Trybunału Haskiego. Jasnym jest jednak, że Niemcy z procedury tej nie skorzystają. Państwa sygnatarjusze poczyniły niedawno wystąpienia u posłów litewskich w Londynie, Paryżu i Rzymie. Celem tych wystąpień było złagodzenie sporu. Czy jednak uda się ochronić godność i niepodległość Litwy? Należy w to wątpić, gdyż kategoryczna odmowa Hitlera w sprawie podpisania paktu wschodniego jest jasnym dowodem, iż nie wyrzekł się on dawnych marzeń krzyżackich i że nigdy nie zgodzi się, by te drzwi, przez które możnaby wkroczyć do dominjum bałtyckiego, gdyby Kłajpeda dostała się Niemcom - miały zostać przed nim nazawsze zamknięte. Niemcy wybiorą odpowiedni moment na wykonanie swego ofenzywnego planu i Europa stanie wobec faktu dokonanego. We Francji nie wątpi się, że los terytorjum litewskiego związany jest z losem Francji i że obecnie na granicy litewskiej rozegrywa się partję, której następstwem mogą być wielkie zmiany w Europie".-

"Deutsche Allgemeine Ztg." o stosunkach lit.-niemieckich. "Deutsche Allg.Ztg." z kwietnia 1935 r. w artykule p.t."Żadnego paktu z Litwą" donosi z Londynu, iż pismo "Obserwer" rozważa kwestję, czy Niemcy zgodzą się obecnie na zawarcie paktu o nieagresji z Litwą. "D.A.Z." stwierdza, iż należy zaznaczyć, że te same wątpliwości, które istnieją obecnie co do możliwości zawarcia paktu bilateralnego z Litwą, będą również istniały w stosunku do szerszego paktu, dopóki Litwa nie wykonywa statutu kłajpedzkiego.-

K r o n i k a .

Pogotowie wojenne w Litwie. Pat /IV.1935/: Agencja Havasa donosi z Kowna, że wobec poważnej sytuacji zewnętrznej rząd litewski postanowił zatrzymać jeszcze pod bronią rocznik, który miał być zwolniony w kwietniu. Zdaniem kół poinformowanych, jest to wstęp do szeregu zarządzeń, mających na celu unowocześnienie armji litewskiej.-

Demarche sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej urządu litewskiego. Pat. /IV.1935/: Przedstawiciele mocarstw sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej dokonali u rządu litewskiego demarche'u, domagając się przestrzegania przez ten rząd przepisów statutu kłajpedzkiego.

Agencja Havasa donosi z Kowna, iż zgodnie z decyzją powziętą w czasie konferencji trzech mocarstw w Stresie posłowie Francji i Włoch przy rządzie litewskim oraz chargé d'affaires Wielkiej Brytanji złożyli rządowi litewskiemu notę w sprawie statutu kłajpedzkiego.

Według doniesień z Kowna, nota zaznacza w stanowczej formie gotowość sygnatarjuszy odwołania się do Rady Ligi na podstawie art. 17-go konwencji kłajpedzkiej w razie, gdyby krok mocarstw nie został przez Litwę uwzględniony.-

Dokoła klauzuli litewskiej w umowie francusko-sowieckiej. "Liet.Aidas" Nr.90 /IV.1935/: Kłajpedzki "Ostsee Beobachter" z 18.IV.1935 r. donosi, iż gdyby Niemcy i nadal pragnęły wyłączać Litwę z paktu wschodniego, w takim razie przewidziane jest zamieszczenie w umowie francusko-sowieckiej klauzuli dotyczącej Litwy.-

Wyjazd ministra Lozoraitisa do Sztokholmu. "Liet.Aidas" Nr.90 /IV.1935/: Według informacji prasy estońskiej litewski minister S.Zagr. Lozoraitis zamierza udać się do Sztokholmu, gdzie w połowie maja ma przybyć także estoński minister S.Zagr. Seljamaa.-

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

TO THE
HONORABLE
MEMBERS OF THE
LEGISLATIVE ASSEMBLY
OF THE PROVINCE OF ONTARIO

IN RESPONSE TO A RESOLUTION
PASSED BY THE ASSEMBLY
ON THE 14TH DAY OF MARCH 1906
RELATIVE TO THE
MATTERS OF THE
PUBLIC ACCOUNTS

REPORT OF THE
COMMISSIONER OF THE
PUBLIC ACCOUNTS
FOR THE YEAR ENDING
31ST MARCH 1906

Dementi w sprawie rzekomych zmian w poselstwie lit. w Moskwie. "Liet.Aidas" Nr.89. /IV.1935/: Wbrew pogłoskom na temat rzekomych zmian w poselstwie litewskim w Moskwie, według informacji zasięgniętych ze źródeł oficjalnych, żadne zmiany w poselstwie tem nie zostaną dokonane.-

Przyjazd redaktora Singera do Kowna. "Rytas" Nr.90 /IV.1935/: Do Litwy przybył dziennikarz polski, redaktor "Naszego Przeglądu" p.Singer. P.Zinger posiada zezwolenie na dwutygodniowy pobyt w Litwie i zamierza bliżej zaznajomić się z sytuacją w Kłajpedzie.-

Nominacje w M.S.Zagr. Prasa kowieńska /z 17.IV.35/: Urzędnik D-tu Ekonomicznego M.S.Z. mianowany został sekretarzem poselstwa litewskiego w Brukseli, zaś urzędnik wydz.Konsularnego Wasilauskas - sekretarzem konsulatu generalnego w Wiedniu.-

Przybycie angielskiego attaché wojskowego do Kowna. Prasa kowieńska /z 17.IV.1935/: Dnia 15 kwietnia przybył z Rygi angielski attaché wojskowy w państwach bałtyckich major Firebrace.-

Wspólny pawilon państw bałtyckich na wystawie budapesztańskiej. Prasa kowieńska /z 17.IV.1935/: Elta z Rygi donosi, że według wiadomości prasy łotewskiej, państwa bałtyckie wystawią swe eksponaty na międzynarodowej wystawie w Budapeszcie we wspólnym pawilonie.-

"Sekmadienis" o rzekomych propozycjach polskich w sprawie porozumienia polsko-litewskiego. "Sekmadienis"/z 21.IV.1935/ ze źródeł dobrze poinformowanych donosi o pewnych zmianach, jakie rzekomo zaszyły w metodach polskich w sprawie porozumienia z Litwą. Podobno pierwotna taktyka Polaków, zmierzająca do porozumienia z Litwą bez żadnych warunków uległa zmianie. Rządzące sfery polskie zamierzają obecnie poczynić na rzecz Litwy znaczne ustępstwa. Przedewszystkiem Polacy przystają na pozostawienie kwestji wileńskiej, jako otwartej, umożliwiając Litwie w razie nawiązania stosunków dokonanie jednostronnego oświadczenia, że Litwa nie rezygnuje ze swych praw do Wileńszczyzny. Ponadto Polacy gotowi są poczynić na korzyść Litwy pewne ustępstwa terytorjalne w okolicach Sejn i Suwałk. Polacy zmierzają podobno do wysunięcia w tej sprawie konkretnych propozycji.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

Z lit. Związku Ludowców. "Liet.Žinios" Nr.89/IV.1935/: Sąd honorowy oraz komisja rewizyjna centralnego komitetu Związku Ludowców w czasie odbytego ostatnio posiedzenia uchwaliły następujące rezolucje: usankcjonowanie usunięcia W.Cybulskisa i K. Szaltenisa i innych, podkreślenie jednomyślnego potępienia wszystkich członków zarządu, wszelkich prób rozbicia Związku Ludowców oraz upoważnienie centralnego komitetu do opublikowania uchwał. Uchwała ta podpisana została przez wszystkich członków centralnego komitetu Związku Ludowców.-

Ponadto "L.Žinios" publikują uchwały oddziałów lokalnych Zw.Ludowców, potępiające destrukcyjną akcję Cybulskisa, Szaltenisa, Statkiewicza i innych.-

Kandydatura Sidzikauskasa /stanowisko dyrektora D-tu Prasy. "Rytas" Nr.89 /IV.35/ donosi, iż uniewinniony przez sąd Sidzikauskas do służby dyplomatycznej nie powróci, natomiast przewidywany jest, jako kandydat na stanowisko dyrektora D-tu Prasy. Departament ten ma być ukonstytuowany przy udziale M.S.Wewn., M.S.Z. i Elty.-

Nowe pismo. "Rytas" Nr.89 /IV.1935/: K.Ambrozaitis /były przywódca Federacji Pracy. - Red."B.Kow."/ wespół z Binkisem zamierzają wydawać nowe pismo p.t."Naujoji Lietuva" /"Nowa Litwa"/, przeznaczone specjalnie dla katolików. "Rytas" zaznacza, iż chociaż pismo to ma być przeznaczone dla katolików, jednak nie zdoła ono katolików w błąd wprowadzić i zostanie należycie ocenione.-

Jubileuszowy kongres związku atejtininków. "Rytas" Nr.90 /IV.1935/: Naczelne władze federacji atejtininków ustaliły, iż kongres atejtininków ku uczczeniu 25-lecia istnienia odbędzie się w dniach 13-14 lipca w Kłajpedzie. Prace przygotowawcze są w toku.-

Zjazd oddziału Związku Ludowców "Liet. Aidas" Nr.89 /IV.1935/donosi, iż naczelnik pow.kowieńskiego udzielił pozwolenia na zjazd organizowany przez nowy komitet centralny Związku Ludowców, na czele którego stoi Wacław Statkiewicz. Zjazd odbędzie się w dn.28 kwietnia i zadecyduje o dalszym kierunku Zw. Ludowców. Pismo zaznacza, iż w chwili obecnej w Zw.Ludowców panuje niezgoda, gdyż zwolennicy dawnego kierunku utrudniają pracę nowemu komitetowi.-

Ze Związku Wyzwa. Wilna "Liet.Aidas" Nr.89 /IV.1935/:Na miejsce prof.Birżyszki w skład zarządu ZWW wszedł prezes "Pienocentrasa" J.Glemża. W związku z X-leciem ZWW /25.IV.1935/ wyłoniony został specjalny komitet obchodu, w skład którego weszli: prof.Kemeszis, dr.Juszka i red.W.Uzdavinys.

Ku uczczeniu pamięci Bakanowskiego "bezwstydnie zamordowanego przez Polaków" ZWW postanowił wydać artystycznie wykonane kartki.

Centralny komitet ZWW zatwierdził 9 nowych oddziałów Związku.

Niejaki Narcyz Życkus za przyswojenie pieniędzy uzyskanych z kolportażu "Musų Vilnius" został skazany na trzy miesiące więzienia.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

T.Surwiłko o "benefisie lewicowej obłudy". "Dzień Polski" Nr.43 z 18.IV.1935 r. zamieszcza obszerny artykuł p.T.Surwiłły p.t."Benefis "lewicowej" obłudy", w którym występuje on przeciwko napaściom organu Zw.Ludowców "L.Żinios", skierowanym przeciwko Polakom litewskim, a to w związku ze sprawą znieważenia redaktora pisma "Kuntaplis".

Stwierdzając na wstępie, iż wybryki "L.Żinios" w związku z incydem, jaki miał miejsce 31 marca, nie przynoszą zaszczytu temu pismu, p.Surwiłko oświadcza, iż "nawet potępiając sposób reagowania przez młodych studentów Polaków, trzeba mieć dużo "odwagi", aby bronić niefortunnego "dowcipu" redakcji "Kuntaplisa".

Zwracając w dalszym ciągu uwagę na okoliczność, iż "L.Żin." umyślnie mówią jedynie o stronie politycznej karykatury, pomijając całkowicie zarówno sprawę niedawnych przyjaznych stosunków litewsko-niemieckich, jak też i sprawę sponiewierania "Roty" Konopnickiej - p.Surwiłko podkreśla to doniosłe znaczenie, jakie "Rota" posiada dla ludu polskiego i stwierdza, że "bezmyślne naigrywanie się z cudzej świętości przybiera w tym wypadku cechy bezkarnego pastwienia się nad bezbronny".

Omawiając następnie metody napaści "Liet.Żinios" p.Surwiłko wskazuje, iż wszystko w tym wypadku odbyło się klasycznie, gdyż ze studentów Polaków zrobiono zarówno "dvarininkasów", jak też i spolszczonych Litwinów, co w oczach Litwinów stanowi podwójną zbrodnię.

"Czasem myślę - pisze autor artykułu - że jeśli kiedykolwiek ziści się wasze marzenie /Litwinów/ i zniknie w Litwie ostatni "dvarininkas"/ziemianin/Polak, a szereg obrońców ludu zaopatrzy się we dwory, kamieniczki i w inne pierze porośnie, będziecie pewnie i wtedy usiłowali powtarzać bajeczkę o strasznym wyzyskiwaczu, Polaku-"dvarininkasie", wierząc naiwnie, że w ten sposób odwrócicie uwagę ludu od rzeczywistych wyzyskiwaczy. Inaczej bowiem niesposób wytłumaczyć faktu, że jeżeli chodzi o jakiegokolwiek sprawy polskie, pisma litewskie bez różnicy kierunku wyciągają natychmiast moment społeczny i z każdego Polaka usiłują zrobić "dvarininkasa".-

"Liet.Żinios" o artykule p.T.Surwiłły. "Liet.Żinios" Nr.91 z 19.IV.1935 r. w odpowiedzi na artykuł p.T.Surwiłły z "Dnia Polskiego" Nr.43 zamieszczają artykuł p.t."Nowa peowiakjada", w którym piszą:

"Dzień Polski" zamieścił peowiacki artykuł niejakiego T.Surwiłko, który w najbezczelniejszy sposób broni studentów Polaków, sprawców napadu na redaktora "Kuntaplisa" w związku z karykaturą wyśmiewającą bratanie się Polski z Niemcami. Artykuł ten wyraźnie dowodzi, że w Litwie coś jest nie w porządku z tego rodzaju "mniejszością". Surwiłków w Litwie jest wielu. Jest to nazwisko litewskie, które zostało spolszczone. Zrozumiałe jest, że Surwiłko jest synem chłopca, lecz nie o to tu chodzi. Ziemiańcin T.Dowgird był Litwinem, pracował dla Litwy i do Dumy wybierał socjaldemokratów, zaś jego spadkobierca jest już wyrodkiem, egzaltowanie broni honoru Polski i ośmiela się stosować najbardziej drastyczną formę gwałtu.

Surwikłowie, spokojni włóścianie litewscy nie umieją ani jednego słowa po polsku, a oto ich spadkobierca, raz w drodze szmuglu przemycony przez organizatora "młodzieży polskiej" i podburzacza przeciwko Litwie - "dziennikarza" do Warszawy i Krakowa, już staje się gorącym patriotą polskim. Nie wiadomo dokąd go jeszcze zaprowadzi hitlerowsko-piłsudczykowski nastawienie. Znamy Surwikłę i nawet surwikłowców, którzy w sposób narodowo-socjalistyczny burzą i dezorganizują wszystkie stare organizacje polskie, "uaktywniają" je i kierowane z boku przygotowują to, co później będzie musiało się wyjaśnić. Ten chłopski panek T. Surwikło z zadowoleniem wskazuje na spoliczkowanie przez "studenta-Polaka" redaktora "Kuntapli-sa" i w beczelny sposób broni go. Weźmiemy to pod uwagę. Zapiszemy także do dziennika i ten fakt, że "Dzień Polski" artykuły te zamieszcza bez uwag. Jest to wyraźna pochwała gwałtu. Ciekawe, od jak dawna "społeczeństwo polskie" Litwy stało się zwolennikiem pogromów? Surwikło powiada, iż nikt nie solidaryzuje się z "L. Żinios". Na to możemy odpowiedzieć tylko tyle: "Nie wyprowadzajcie, panowie, z cierpliwości ludzi, którzy na zimno obserwują wasze zachowanie się". Spokojni i kulturalni mieszkańcy Litwy nie chcą reagować na waszą niekulturalność i niełojalność, gdyż jeszcze oczekują waszego opamiętania. Lecz oto już zareagował Związek Dziennikarzy, odezwała się większa część prasy, a jednak Surwikłowie nie opamiętali się.

Niema sensu wiele polemizować z Surwikłką. Lepiej od Surwikły wiemy, kto napisał "Rotę" i kto ją wypaczył i sponiewierał do tego stopnia, że nawet kraj największej wolności, jak Czechosłowacja zabronił ją, jako podburzającą i niełojalną. Bo przecie, co jest piłsudczykowski i peowiackie, to nie jest Konopnickiej.

Nowy duch peowiacki, który przy pomocy surwiljady zapanował wśród części Polaków litewskich pochwała i usprawiedliwia gwałt. Społeczeństwo litewskie winno zwrócić na to uwagę, gdyż grozi to nowymi "kawalami". Hitleryzujący ci obywatele zapominają kim są i jakiego państwa są obywatelami".-

K r o n i k a .

Z e s ł a n i e p r y w a t n e g o n a u c z y c i e l a p o l s k i e g o "Dzień Polski" Nr.43 /IV.1935/: Nauczyciel prywatny w Wisztyńcu p. Stefan Jagiełłowicz, który niedawno został aresztowany, został obecnie przez komendanta wojennego pow. wylkowyszowskiego skazany na wydalenie do Łukasz pow. szakiowskiego na cały czas trwania stanu wojennego.-

K o n f e r e n c j a p r e z e s a "P o c h o d n i a" z m i n i s t r e m O b r o n y K r a j u "Dzień Polski" Nr.43 /IV.1935/:Prezes zarządu głównego T-wa "Pochodnia" p. Wiktor Budzyński odbył w dn.12 kwietnia rozmowę z ministrem Obrony Kraju gen.P. Szniuksztą w sprawie ostatnich wypadków na prowincji.

W dn.17 kwietnia p. Budzyński odbył także konferencję z ministrem Oświaty prof. Tonkunasem na temat kwestji prywatnego nauczania oraz zarządzenia wymagającego przyjmowania dzieci do ogródka T-wa "Oświata" w Wilkomierzu na podstawie paszportów ich rodziców.-

K o n f e r e n c j a p e d a g o g i c z n a Z w i ą z k u N a u c z y c i e l i S z k ó ł P o l s k i c h w L i t w i e. "Dzień Polski" Nr.43 /IV.1935/:Konferencja pedagogiczna Związku Nauczycieli Szkół Polskich w Litwie odbędzie się w Kownie w dn. 26 i 27 kwietnia r.b. -

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

P o s i e d z e n i e S e j m i k u k ł a j p e d z k i e g o . Elta/z 16.IV.1935/ donosi, iż w dn.15 kwietnia najstarszy wiekiem poseł Sejmiku kłajpedzkiego zwołał posiedzenie Sejmiku. W porządku obrad siedzenia były przewidziane wybory prezydium i biura Sejmiku. Na posiedzenie przybyło 16 posłów. Ponieważ, według statutu, wymagana jest obecność 20 posłów dla prawomocnego posiedzenia, poseł, który je zwołał ogłosił posiedzenie za nieprawomocne do powzięcia uchwał.

